

Språkutvecklande arbete 2– att skriva och formulera egna tankar

maria.thunborg@liu.se

Skrivprocessen

Vad kan du göra?

a) Börja skriva så tidigt som möjligt.

B Skaffa en läsare!

c) Läs litteratur om hur man skriver!

d) Språkverkstad:

<https://www.student.liu.se/studentstod/sprakstod?l=sv>

Välj *en* av nedanstående tre frågor och **resonera** kring. För att underbygga dina resonemang så var noga med att **referera** och hänvisa till kurslitteratur och föreläsningar.

- **Beskriv och resonera** kring historiska strukturer och traditioner som vi fortfarande ser spår av i dagens svenska skola.
- **Beskriv** den historiska utvecklingen från parallellskola, enhetsskola och fram till dagens skolsystem. **Diskutera** om vi idag har ett sammanhållet skolsystem med gemensamma syften och mål eller om vi har flera skolor/skolsystem med inbördes olika syften och mål.
- Vi går allt längre i skolan och finns allt längre i utbildningssystemet ("skolariseringen" av samhället). Beskriv denna utveckling fram till "ett livslångt lärande". **Diskutera** "skolariseringen" konsekvenser ur ett samhälleligt och individuellt perspektiv.

Formalia: Den text du lämnar in är en resonerande text. Dispositionen ska vara: inledning, avhandling, avslutning och litteraturförteckning. Texten ska även vara indelad i stycken. Texten får innehålla *ett* direktcitrat ur litteraturen. I övrigt ska du referera till, i första hand kurslitteratur, i andra hand föreläsningar. Var noga med att använda referatmarkörer så det tydligt framgår vad som är författarnas resonemang och vad som är ditt eget resonemang.

Börja skriva effektivt

- Hur *strukturerar* man en text?
- Hur *läser* man och gör urval i litteratur?
- **Hur *formulerar* man en text?**

Akademiskt språk

1.Referatmarkeringar/användning av litteratur/källhänvisningar

2.Sammanhangsord och "röd tråd"

3.Metakommunikation:

- Mellanrubriker
- Styckeindelning
- Meningar som sätter stycket i relation till det tidigare
- Meningar som förklarar vad som ska ske härnäst

Varför ska jag referera?

- Det skall klart framgå vilket underlag du har för dina tolkningar och påståenden.
- Det skall klart framgå vad som är dina egna slutsatser och tankar och vad du har hämtat från andra.
- Det skall vara lätt att hitta tillbaka till källan för den som vill läsa mera eller kontrollera dina uppgifter.

Neutralt:	presenterar nämner att	citerar hänvisar till	gör en lista över	beskriver skriver att	behandlar
Neutralt med variation	definierar	förklarar diskuterar	granskar		
Med lite tyngd:	betonar att lyfter fram	understryker att	framhäver framhåller	poängterar att	
Med mer tyngd/debatt?	frågar sig om	antyder att	misstänker att	betvivlar	
Debattörord	är av den åsikten att.. anser	insisterar på att	hävdar	kräver att	

Svenskans ordföljd

- En sats består av olika satsdelar som har sin bestämda plats i en mening.

De viktigaste satsdelarna är:

SUBJEKT, VERB 1, SATSADVERBIAL, VERB 2, 3, OBJEKT, ADVERBIAL

Andersson (2010) beskriver den svenska skolans utveckling under 2000-talet.

Jag hittade inte någon parkeringsplats idag.

Jag ska inte arbeta på kontoret imorgon.

Annat sätt att inleda:

Enligt Sandberg (2015, s.15) ska skolan stötta alla elevers utveckling.

Enligt Sandberg (2015, s.15) måste skolan stötta alla elevers utveckling.

Skriv bra meningsinledningar

- *Ämnet*

Eleverna...Skolan...Läraren

- *Undersökningen*

En jämförelse mellan...

Resultaten visar...

Analysen pekar på...

- *Skribenten (du själv)*

Jag använder Anderssons (2016:56) begrepp för att...

Jag har valt att först.... och sedan...

- Referensen

Skolverket (2011:8) beskriver ...

Anderssons (2016:56) begrepp innebär att....

Referatmarkörer

Man kan också använda själva texten som utgångspunkt för referatmarkörerna:

Artikeln innehåller ...

en beskrivning av...

en definition av...

en diskussion om...

en granskning av...

APA (parentes)

Tidig inlärning skulle således vara en förutsättning för att nå en hög slutnivå, men **Abrahamsson och Hyltenstam (2004:243)** menar att en tidig startålder för inlärning inte enbart är tillräcklig för att uppnå en nivå som stämmer överens med inföddas slutnivå. Att uppnå samma behärskning eller slutnivå i sitt andraspråk som modersmåltalare påverkas av en mängd faktorer förutom startålder, såsom biologiska, sociala men även psykologiska faktorer (**Abrahamsson & Hyltenstam 2004:250**).

(Abrahamsson & Hyltenstam 2004, s. 250)

Oxford (fotnot)

Exempel:

1) Karin Helander, *Barndramatik och barndomsdiskurser*, Lund: Studentlitteratur, 2003, s. 7.

Nästa gång man använder samma bok räcker det att skriva författare och använd sida.

2) Helander, s. 9.

Använder man flera olika arbeten av samma författare, kan man skilja dem åt genom årtal.

3) Helander, 2003, s. 9.

Om man hänvisar till samma bok och samma sida som i en föregående not kan man använda förkortningen Ibid. (lat. Ibidem = på samma ställe, d.v.s. i samma verk) istället för att skriva författare, årtal och sida.

Gör man en hänvisning till samma bok men andra sidor kan man skriva Ibid. följt av det aktuella sidnumret.

4) Ibid., s.

Referat och citat

- Lindström och Penlert (2012:45) beskriver hur en bra lärare kan ha betydelse för den enskilde elevens lärande. Lärarens roll i klassrummet är att leda och visa eleverna nästa steg.
- En god lärare kan ha avgörande betydelse för den enskilde elevens lärande (Lindström & Penlert, 2012:45).

Citat:

- Nilsson (1998, s.17) menar att "lärarens roll är inte särskilt viktig".

Citatets egen punkt stryks, och meningen avslutas som vanligt med en punkt, eftersom man inte vill ha flera skiljetecken efter varandra. (Svenska Skrivregler, 2000, s.29).

Obestämd och bestämd form

1. Använd **obestämd form** när något presenteras första gången.
2. Använd **bestämd form** när du återkommer till något och läsaren och du redan vet vad det är.
3. Bestämd form används när ordet används i en *allmän* betydelse.

Skolan ska vara en trygg plats för eleverna.

4. Bestämd form används efter: den, det
5. Obestämd form används efter dessa ord: många, några, ingen

”Bädda in” ett citat eller referat

Många aktörer kan ställa krav på skolan. Norin (2014: 51) menar att kraven på vad skolan ska göra har ökat under 2000-talet:

” ”

Även Holm (2014:56) påpekade att kraven...

Mot bakgrund av detta

Med utgångspunkt i...

Citat i löpande text

Då fungerar språket som "... ett avancerat tankeredskap och som ett verktyg genom vilka kunskaper ska utvecklas, fördjupas och redovisas" (Lindberg 2007:15).

Blockcitat

Här handlar det inte främst om den ytliga språkkompetensen, utan om ämnets fackterminologi och vad man gör med hjälp av språket, såsom att referera, beskriva, kritisera och analysera utifrån ämnets textnormer eller som Schleppegrell (2006:59) uttrycker det:

But along with the technical vocabulary, students also have to adopt a particular *stance* in academic tasks. They need to speak and write *authoritatively*, as they present information monologically as experts. Each subject area has its own distinctive voice, projected in different ways in different texts and tasks.

De texttyper som studenterna möter i sina utbildningar är således många och de varierar när det gäller utseende, omfång, struktur och innehåll. Schleppegrell (2006:51) menar dock att språket i akademisk text generellt utmärks av ökad informationstäthet och abstraktion.

Löpande text: Times new Roman 12 punkter 1,5 radavstånd
Blockcitat: Times new Roman 10 punkter enkelt radavstånd

Hur ofta behövs referens?

- **Originaltext:** Ett företags hemsida bör vara anpassad efter vad som är viktigt inom digital kommunikation. Konsumenterna är målmedvetna och har därför dåligt tålamod. Det viktigaste är att den mest relevanta information är lätt att hitta och förstå, därför behöver navigeringen vara funktionell (Fahy & Jobber 2015). Hemsidans utseende bör anpassas efter varumärkets målgrupp och innehållet ska vara skrivet på ett sätt som är begripligt för konsumenten. Innehållets fokus bör ligga på att förklara fördelarna med produkten på ett tydligt och säljande sätt.
- **Redigerad text:** Ett företags hemsida bör vara anpassad efter vad som är viktigt inom digital kommunikation (Fahy & Jobber 2015). Konsumenterna är målmedvetna och har därför dåligt tålamod. Fahy och Jobber (2015) menar att det viktigaste är att den mest relevanta informationen är lätt att hitta och förstå, därför behöver navigeringen vara funktionell. De skriver vidare att hemsidans utseende bör anpassas efter varumärkets målgrupp och innehållet ska vara skrivet på ett sätt som är begripligt för konsumenten. Slutligen ska innehållets fokus bör ligga på att förklara fördelarna med produkten på ett tydligt och säljande sätt.

Litteraturförteckning

Bergman, Pirkko & Abrahamsson, Tua (2004). Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråkselever I: Kenneth Hyltenstam & Inger Lindberg (red.). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Allan (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.

Eklund Heinonen, Maria (2009.) *Processbarhet på prov. Bedömning av muntlig språkfärdighet hos vuxna andraspråksinlärare*. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.

Eklund Heinonen, Maria (2005) *Godkänd eller underkänd? Hur processbarhetsteorin kan tillämpas vid muntliga språktester av andraspråksinlärare*. Svenska i utveckling. Nr 21. FUMS Rapport nr 215. Uppsala universitet.

Internetkällor

Svenska Dagbladet, *Skapande tydliggör känslor*, (2009-01-14).

http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/existentiellt/artikel_2320259.svd

Hämtad 2015-03-02.

Kontaktpersoner för svenska språket på Linnéuniversitetet. Hämtat från

<http://lnu.se/amnen/svenska-spraket/kontaktpersoner> 110222

Nilsson, Magdalena (1978). Den som lever får se. *Dagens nyheter* 1978-10-14.

Föreläsningar

Muntliga källor i APA-systemet

Referenser till föreläsningar eller intervjuer

Muntliga källor bör endast användas i undantagsfall. Föreläsningar och intervjuer anges i den löpande texten men tas inte upp i referenslistan. A. A. Efternamn (föreläsning, dag månad, år).

Ex. 1

I. Engdahl (föreläsning, 25 februari, 2012) hävdade bestämt att förskolans utveckling har styrts av hur samhället som helhet har utvecklats.

Ex. 2

A. Westberg Broström (intervju, 1 april, 2012) framhöll att ungdomar som är scouter kan välja särskilda vägar för att sticka ut.

Andrahandskällor

- **Texthänvisning av andrahandskällor i brödtexten:**

En vanligt använd definition av uppdelningen mellan praktisk och teoretisk kunskap är den som ges av Ryle (refererad i Lundberg, 2014).

I sin beskrivning av kunskap refererar Lundberg (2014) till Ryles kunskapsbegrepp.

- **Texthänvisning i form av referatmarkör:**

Ryle (refererad i Lundberg 2014) ser på kunskap...

- **Referens i litteraturlistan:**

Lundberg, M. (2014). Yrkeskunskap och yrkesämne. I S. Köpsén (Red.), *Lära till yrkeslärare* (s. 37-60). Lund: Studentlitteratur.

Vad är en röd tråd?

- Skriv en introduktion till hela texten, så att läsaren får veta vad hela texten ska handla om.
- Använd underrubriker
- Använd stycken i varje avsnitt av texten. Varje stycke ska handla om ett tema.
- Skriv en introduktion till diskussionen
- Avsluta med att på ordnivå visa att du slutar: Avslutningsvis, Sammanfattningsvis

Att skapa stycken

Ask (2005:91) utgår ifrån **tre litteracitetskompetenser** i sin definition av vad som är utmärkande för akademisk skriftspråkskompetens, nämligen operationell, diskursiv och kritisk kompetens. Den operationella kompetensen rör textens yta, nämligen det formella språket och andra konventioner rörande skriftligt språk. Det handlar även om att kunna förhålla sig till de akademiska textkonventionerna, vilka rör texters krav på opersonlighet och vetenskaplighet, det vill säga referens- och källhantering som är den andra kompetensen. Den sista kompetensen handlar om att inta ett kritiskt förhållningssätt, och då både till sin egen text men även till andra källor.

Även begreppet **diskurs** används för att definiera vad skriftspråklig kompetens innebär inom olika kontexter och utgångspunkten är att diskurser utmärks av en förening av språkanvändning och kunskap, nämligen kunskapshantering.

Att bygga upp stycken

1 Kärnmening: Påstående från litteraturen som inleder ett stycke

2 Utveckla: Skriv några meningar om detta.

3 Förklara hur läsaren ska tolka litteraturen:

Det betyder att

Det innebär att

Följden blir att...

4. Sista meningen i stycket: Ett solklart påstående: en **”minislutsats”**.

Skapa sammanhang i texter

Visa vad du vill lyfta fram, betona eller förklara. Hur?

Gör så här!

1. Resonera och kommentera utifrån litteraturen!

Enligt Andersson (2010:17) ska...

Enligt BRÅ (2011 s.17) har antalet anmälda våldsbrott minskat.

Sammanhanget skapas

2. Sätt i relation till din text eller uppgift

Det innebär att ...

Det beror på att avtalet utvecklas...

Det betyder att läraren och föräldrarna ska, eftersom...

En orsak till detta kan vara...

En anledning till att....

En bidragande faktor var att en ny lag infördes 1842 (Sandberg, 2012. s.35).

3. Slutsatser

På så sätt visar...

Avslutningsvis bör det sägas...

Vad är egentligen talspråk?

- **Småord:** "ju", "så", "väl", "då", "lite", "så här", "typ"
- **Onödiga förstärkningsord:** "våldigt" "otroligt"
- **Att uttrycka sig självklart:** "givetvis", "så klart", "självklart", "naturligtvis"
- **Slang/modeord:** "hålla koll på" "kolla på", "titta på"
- **Talspråksformer:** "våran", "vart", "medans"
- **Särskrivning:** "miljö certifiering"

Hur får du ett skriftspråk?

Börja med att:

Ta bort småord

Ta bort förstärkningsord

Ta bort ord som avslöjar din åsikt

Undvik talspråkliga ordval

Se upp med särskrivning av ord

När *resonerar* man?

- När för man ett resonemang?
- När är man kritisk och diskuterar?

Ta fram flera kapitel om samma sak!

Tänk på att jämföra!

Tänk på att redogöra för fördelar!

Tänk på att redogöra för nackdelar!

Använd ord som visar att du kan koppla ihop styrdokument, litteratur och egna erfarenheter

- **Tillägg**

Även Eriksson (2017) tar upp musikens betydelse..

Nilsson (2012) skriver *också* om hur musik kan...

- **Jämförelse**

Å *ena sidan* skriver Skolverket (2012) att...

Å *andra sidan* beskriver Andersson (2017) ett problem...

- **Para ihop**

Både Andersson (2017) *och* Elvstrand (2018) menar att..

Skrivregler

- Bestämd och obestämd form
- Meningsbyggnad: att använda konjunktioner
- En eller ett?
- De eller dem?
- Ordföljdsregler
- Prepositionsuttryck

Lite stöd om du är osäker:

- Filmer om studieteknik, lästeknik och referenshantering:
<http://www.liu.se/utbildning/program/lorare/student/studievagledning/studieteknik/introduktion-till-studieteknik?l=sv>
- Särskrivning eller inte? Se *En liten kort film om särskrivning*:
<https://www.youtube.com/watch?v=pOQlrmbCkMI>
- De eller dem, vilket ska det vara? Se *Detta med de och dem*:
<https://www.youtube.com/watch?v=GLVTRxF5zlw>
- Var eller vart? Se filmen med samma namn:
<https://www.youtube.com/watch?v=2QC8rgrOvPk>

Obestämd och bestämd form

1. Använd **obestämd** form när något presenteras första gången.
2. Använd **bestämd** form när du återkommer till något och läsaren och du redan vet vad det är.
3. Bestämd form används när ordet används i en *allmän* betydelse
4. Bestämd form används efter: den, det
5. Obestämd form används efter dessa ord: många, några, ingen

Svenskans ordföljd

Huvudsatser kan ensamma vara en mening:

Subjekt + verb + objekt

Objekt + verb + subjekt

Adverbial + verb + subjekt

Bisats + verb + subjekt

Satsdelarna består inte alltid bara av ett ord utan kan innehålla många ord.

Huvudsats: rak ordföljd

- Huvudsatsen har rak ordföljd om **subjektet inleder** meningen.

Rak ordföljd: subjekt + verb 1

Satsadverbialet står efter subjekt + verb 1.

Subjektet inleder: Sara kan *inte* komma imorgon.

Huvudsats: omvänd ordföljd

Huvudsatsen har **omvänd** ordföljd om **objekt, adverbial eller en bisats inleder** meningen: verb 1+ subjekt

Då står satsadverbialiet efter subjektet.

Exempel:

Objekt inleder: Hund skaffar jag aldrig

Bisats inleder: Eftersom det regnar stannar jag inne.

Adverbial inleder: Klockan sju börjar jag.

Meningsbyggnad: vanliga misstag

- Satsradning: Två huvudsatser skiljs åt med kommatecken istället för punkt eller bindeord.

EX. Det är viktigt att läsa böcker, det är även viktigt att skriva.

Korrekt: Det är viktigt att läsa böcker. Det är även viktigt att skriva. *Alt.*
Det är viktigt att läsa böcker *och* att skriva.

Bisatser (satsfragment)

- Bisatser är ej fullständiga satser som inte klarar sig själva p.g.a. att det saknas information.

EX. Vilket var en bra idé.

Korrekt: Tina började städa, vilket var en bra idé.

INTE-regeln: Testa om det är en bisats genom att placera in ordet INTE.
Om INTE hamnar före första verbet är det en bisats: vilket INTE var en bra idé.

Ofullständiga satser

- Att inte ha med något subjekt (den eller det som gör något)

EX: Pratade med Jocke igår.

Korrekt: *Olof* pratade med Jocke igår.

EX: Blir bra.

Korrekt: *Det* blir bra.

Bisats: rak ordföljd

Bisatsinledare + subjekt + satsadverbial + verb

Exempel på bisatsinledare:

- att, eftersom, därför att, så att, för att, trots att, fastän, om, även om, ifall, innan, förrän, tills, medan (konjunktioner)
- när, var, vart, varifrån, hur, varför, vad (som), vem (som), vilken (som), vilket (som), vilka (som), (frågeord)
- som, vars, där, dit (relativa pronomener)

Jag stannar inne, **eftersom** jag inte gillar regn.

De och Dem

- De är vanligast. Används på samma sätt som *jag* .
- Dem används på samma sätt som *mig*.

Tveksam? Testa att byta ut *dem* mot *mig*:

De ska åka hem till *dem* nu.

Jag ska åka hem till *mig* nu.

De menar att reglerna förstör för dem. Jag menar att reglerna förstör för mig.

Dessa måste följas åt

- Ju... desto...
- Dels... dels...
- För det första... för det andra...
- Å ena sidan... å andra sidan...

tempus

Tempus är visar **relationen** mellan utsagans och verbhandlingens **tid**. **Tempus** kan också vara **tidsrelationen** mellan utsagans olika **händelseförlopp**.

Presens	nu (<i>Jag fyller 18.</i>) + allm. betydelse (<i>Fiskar andas med gälar.</i>)
Preteritum	en tidpunkt före nuet (<i>Jag fyllde 18.</i>)
Perfekt	Det fanns en tidpunkt, och den är slut. (<i>Jag har fyllt 18.</i>)
Pluskvamperfekt	Det fanns en tidpunkt, och den var slut innan något annat hände i dåtid. (<i>Jag hade fyllt 18 när jag kraschade bilen.</i>)
Futurum	Något kommer att hända. (<i>Jag ska fylla 18.</i>)